

Nro 27.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Aprilisnek 4-dik napján 1794.
esztendőben.*

Frantzia Ország.

Soha égyy revolutió sem ment még e' világon
tsendesen végbe, nem is megy, mig e' föld
alkotmányában, és az emberi nemzet természeté-
ben is revolutió nem leszen. — Nem tzélom a'
múlt századokban történt birodalombeli nagy vál-
tozásoknak elő számlálásával időmet, 's papiro-
somat tölteni, minthogy ezekről egynéhány köny-
vet lehetne irni; égyedül azokat emlitem égyy két
szóval, mellyek még mostan is friss emlékeze-
tünkben vagynak. Az Orosz Birodalomnak I Pé-
ter Császár által lett reformáltatása sok ezer em-
bert küldött a' más világra.
B_a.

Szobiesky János király halála után történt változások, nemcsak magának a' nevezett közönséges Társaságnak, hanem más Európai Birodalmaknak is sok és ki mondhatatlan károkat okoztak. A' Spanyol monarchia miatt, II *Károly* király elhunytása után csak nem egész Európa gyógyíthatatlan epilepsiába esett. II *Jakab* király Angliából lett ki üzetetésének forgó szele, a' Britanniai tengeren innen és túl fekvő földet is meg rezketette. Az Amerikai 13 tartományoknak Angliától lett el szakadások igen séreelmes sebet ejtett az anya ország' testén. A' *Varsóviában* készült új constitutiót ellenző néhány rossz hazafiaknak nyughatatlanságok imé kólduló botra juttatta Lengyel Országának virágzó állapotját s. a. t. Az eddig elő számlált politica változások még csak árnyéka se lehetnek a' jelenvaló Frantzia revolúciónak, melly által nemcsak az Ország igazgatásának előbbi formája, nemcsak a' királyi hatalom és méltóság; hanem a' mint némány közönséges levelek belzértik, a' vallás, isteni valóságos tisztelet, a' közönséges bátorság, a' tulajdonságnak jussai, sőt minden erkölcsi jóság el töröltettek. Egy ilyen heves vérű és indulatú nemzetben természetesen sok részre való hajlásoknak kelletik lenni. Eggy része még most is a' régi monarchica igazgatás formájának vissza állítását kívánja; de mivel fél a' hatalmasabb résznek dühösségtől, szorgalmatossan titkollya szívének gondolatjait. Más része hasonló indulattal bír, és a' mit nyilván nem mivelhet, titkos eszközök által akarja azt végbe vinni, hol eggy, hol más módot keres és talál a' revolúciónak, 's ennek barátinak el nyomtatásokra. Eggy része reménylven a' revolúció tüzeinek rövidebb idő alatt lejendő el óltatását, ki vándorolt honnyából, melly miatt minden örökségeit el vesztette. A' leg hatalmasabb része a' nemzetnek a' községből áll, a' melly meg rezgettetvén a' szabadságnak és egyenlőségnek édes itala által, azt óhajtya, azt miveli, a' mi nagyra ásétozó indulatait leg inkább tsiklándoztattya. Ebből származik az a' sok nyug-

hatalatlanság, béketelenség, vissza vonás, egymással való vetélkedés, árultatás, és titkos öszve esküvések, mellyeknek súlya alatt tsuda, hogy eddig is öszve nem omlott azon roppant Társaságnak mostani alkotmánya, melly szereztséjét egyedül a' nemzet buzgóságának, a' közönséges bátorságra, és jóra ügyelő commissió vigyázóságának, fortélyosságának, 's kiváltképen pedig mind az isteneket, mind az embereket meg tántorító mammonjának közöuheti.

Múlt hólnapnak közepe táján olly complot nyilatkoztatott ki Párisban, melly minekutánna a' Fr. Országba által szökött idegen nemzetbeli katonák, aristocraták, és titkos Rojalisták között számos követőket kapott, és alattomban fegyvert is szerzett volna magának, azon erőlködött, hogy az eleségnek nagy szüksége miatt békételenkedő és zúgolódó kösséget előjárói ellen fel háborítsa, vele égyütt a' tömlötzöket fel verje, a' foglyokat ki szabadítsa, a' N. Gyűlésnek tagjait mind egy láb big meg öllye, az ifjú *Capetet* (igy nevezik a' Frantziák XVI. dik *Lajosnak* fiát, a' *Delfinust*) a' Tempeli fogságból ki hozza, és vagy mindgyárt a' királyi székbe ültesse, vagy ha azt végbe nem vihetné, ki lopja az Országból. — Eleinten kételkedett a' N. Gyűlés ezen complotnak valóságán, és hogyha *Robertspiere*, a' Márt. 15 dikén tartatott ülésben maga is nem serkengette volna a' N. képviselőket az arra való szemes vigyázatra, nem hiszem, hogy el ne érte volna ez a' complot maga fel tételér. Ez a' Frantzia nemzetnek mostani nagy bálványja *Robertspierre*, a' kit néhány könnyen hívő újság levelek, majd meg ölettetnek, majd tömlötzbe záratatottnak, majd ismét Helvétziába által szököttnak lenni hirdettének, hathatos okokkal meg mutatta azt a' N. Gyűlés előtt, hogy ez a' gyakor- ta elő hozatott complot nem árnyék, hanem valóság, és hanemha illendő rendelések tétettetnének az öszve eskütteknek ki keresésére, és meg fogattatásokra, mind önnön magok, mind a' Fr.

Respublika meg lábolthatatlan veszedelembé esnének. *Couthon*, eggy a' nevezetesebb N. képviselők között azzal erősítette *Roberts Pierre* beszédjét, hogy a' mint a' Frantzia Respublikának Heltziában tartózkodó követtye nékie jelentette, világosan azzal ditsekedtek az ottan múlató ki vándorlott Frantziák, hogy nem sokára nagy zenebona fogna az eleségnek szüksége miatt Párisban támadni, a' N. Gyűllés el töröltetni, és hogy rövid idő múlván a' szövetséges Fejedelmek fognának a' Frantzia nemzetnek törvényt szabni. Mellyre nézve következő végzéseket hozott a' N. Gyűllés: 1. *ször*. Hogy a' Revolutionális, avagy főbenjáró dolgokat folytató törvény szék szorgalmatosan vizsgálódjon a' Frantzia nemzet és szabadság ellen öfzve esküdtek után, és a' kiket bűnösöknek lenni találánd, mindgyárt itéllye halálra. 2. *ször* Hogy valaki az öfzve esküdtekkel égyet érténd, a' lakosoknak el tsábitatásokban, a' patriotismusnak meg fojtásában, a' N. képviselőknek ótsárlásokban, és hivatalyaiktól lejendő meg fojztatásokban; továbbá valaki az eleségnek Párisba való vitelét akadályoztatya, az öfzve eskütteket titokban tartya, a' hazájokból ki költözött, de titkon ismét vissza tért Frantziáknak menedék helyet enged, kezekbe fegyvert adánd, és a' jelenvaló igazgatásnak formáját, vagy tántorgásra vinni, vagy egészlen meg változtatni akarándja, haza árúlónak lenni tartatasson, és mint olyan meg büntettessen. 3. *ször*. Valaki vagy maga, vagy más által a' N. Gyűllésnek tekintetét, méltóságát, hatalmát, és bátorságát meg sérténdi, mint a' nemzetnek leg nagyobb ellensége halállal büntettessen meg. 4. *ször* Hogy 6 polgári commissió neveztessen ki a' revolutió ellenségeinek vizgáltatásokra, és meg ítéltetésekre. 5. *ször* Valaki az el árúltatándok között meg nem jelenéndik a' revolutionális szék előtt, magát bűnössé teszi, 's méltóvá a' halálra. 6. *ször*. Valaki közöttök el szökéndik, halálos bűnössé teszi magát, 's akár kinek is szabad légyen az illyet meg ölni. Ezen végzéseknék ki hirdet-

tetések után csak hamar 4, sőt 500 gyanús személyek fogattattak meg, kik között voltanak *Herbert*, és *Vintzent* is, a' kik t. i. mértékletesebb eszközöket javaslottanak a' gyanúsokkal való bánásra. Következett napon tartatott ülésében a' N. Gyűlésnek, a' közönséges jóra ügyelő commissiónak szó szóllója *Barrere* meg jelenvén, felhágott az orátor székbe, 's ekként magasztalta azon gyülekezetnek fáradhatatlan vigyázóságát: Eggy szó sem esik ki, *úgymond ő*, Európának szájából, mellynek echója, avagy vissza verő hangja füleinkbe ne jönné, mindenütt spionaink vannak, a' kik előtt semmit el nem lehet titkolni; jól tudjuk az Amérikába mulató ki vándorlott Frantziáknak projectumaikat; tudjuk miről tractált *Mack* Generál *Londonban* a' Britanniai ministeriummal, és *Luchesini* Prussus követ *Frankfurtban* a' szövetséges hatalmasságoknak küldöttyeikkel; tudjuk mitsoda instructió adattatott *Moira* Generálnak, és *Howe 's Hood* Admiráloknak. — Leg első miniszternek tartatik *Pith* minister Európában, de sokkal nagyobbak vagyunk mi, ő ugyan elég fortélyt gondol ki, de mi még is héj-jáavalókká tudjuk azokat tenni; utólsó próbát akartak romlásunkra tenni ellenségeink, de ebben sem bóldogúlhattak, csak hogy ennekutánna is vigyázzunk, 's éggy szívvel lélekkel munkálódjunk, meg mozdithatatlaná tessük közönséges társaságunknak fundamentomát.

Ezen ülésben olvastatott fel *Quinbertaut* N. biztosnak *Cherburgból* küldetett levele is, mellyben többek közt azt a' jelentést tette, hogy a' *Pherouldi* nadrágtalanok nem szenvedhetvén tovább papjoknak maga viseletét, a' ki minden nap két misét olvasott, a' józan okosságnak fel szenteltetett templomba mentek, holott minden képeket, feszületeket, és egyéb vallásbeli gyakorláshoz tartozó eszközöket öszve törtek, a' gyontató széket a' templomból ki vivén, a' polgári előjáró ház eleibe helyheztették, hogy akban ennekutánna a' strázsák vigyázzanak, 's szüntelen ezt

kiáltozták: *Éllyen a' hegy, élyen a' józan okosság, élyen a' Frantzia Respublika!*

Márt. 7-dikén a' többek közt három Frantzia Generálisok gvilottioiroztattak, u. m. *O-Moran*, született *Hybernus*, *Devaine*, és *Chantzel Nestor*, mind hárman divisions Generálok az északi Frantzia ármádiánál. Az ellenek hozatott halos sententziában azzal vádoltattak, hogy ők útát akartak a' Frantzia nemzet ellenségeinek, az Országba való bé menetekre mutatni; hogy nem akartak *Ostende* ellen marsirozni; hogy a' hadakozásnak plánumát el árútták, eggy szóval, hogy nem akartak a' fő kormányozó vezérnek, és az előkbe tétetett plánumnak engedelmeskedni.

A' következett napon két nevezetes tárgy fordúlt elő a' N. Gyűlésben. *Első* vólt a' *Wormátziai* magistrátusnak levele, mellyben azon esedezett, hogy azon városra Frantziák által vette-tett 3 milliomból álló hadi sasz engedtetessen el, 's botsáttassanak vissza Párisba vitetett keze-seik, külömben is többet fatszartak ki a' Frantzia patrióta seregek *Wormátzia* városától 3 milliónál, A' N. Gyűlésnek mostani előülője *Rühl* erre azt mondotta, hogy elég pénzt nyertek a' *Wormátziaiak* a' ki költözött Frantziáktól, 's abból megfizethetik a' 3 millió saszot. Hogyha elegendő pénzek nem vólna, vegyenek jövő gazdag szüretjeikre a' gazdag *Frankfurtiaktól* költsön pénzt fel. *Második* az a' projectum, melly szerént szabad legyen a' szükségtelen bótos portékákat, nevezetesen a' bújaságra tartozókat, a' neutralis, az az, az eggy részre sem hajló országokba ki vinni, a' melly meg is engedtetett.

Márt. 17-dikén Párisnak eggynehány osztályai meg jelenvén a' N. Gyűlésnek ülésében rendkívülvaló örömöket mutatták az utolsó complót-nak ki nyilatkoztatásán, és továbbá való szerentsét kívántak a' nemzet szabadsága ellen öszve esküdteknek semmivé való tétélekre. A' *Marat* nevezetű osztály keménnyen sürgette néhai XVI

Lajos testvér húgának *Ersébet* hertzeg asszonyának, a' kit is külömb külömb féle vádakkal terhelnek, világból való ki végeztetésére. Ezen osztálynak írott kérése a' Köz. bátorságra ügyelő commissióhoz utasítatott. Ebben a' gyűlésben jelentést tett *Amár* a' nevezett commissiónak nevében azokról a' N. Gyűlésnek tagjairól, a' kik titkon vermet ástának a' Frantzia Köz. Társaságnak. Nevezetesek ezek közt *Chabot*, *Bassire*, *Delaunay*, *Julien*, és *Fabre d' Eglantine*, a' kik meg győztettek arról, hogy ők eggynehány végezéseit a' N. Gyűlésnek, nevezetesen a' napkeleti Indiai társaságot illető parantsolattyát el nyomták, és más azzal ellenkezőt küldvén az említett kereskedő társasághoz, felettébb nagy summa pénzt vettek attól fel, 's több kárt tettek a' nemzetnek 8 milliommál, a' mellyet külső Országban akarták küldeni. — *Chabotra*, a' ki ennekelötte esztendővel egy 22 esztendős *Brüni* leánykát vett magának feleségül, a' sült ki, hogy ő azért vette volna el ezt a' Morva Országi személyt, hogy az által levelezhessen az Austriakusokkal. Továbbá, hogy nagy summa pénzt vett ajándékba a' múlt esztendőben gvillotiniroztatott 21 N. biztosoknak haláltól lejendő meg mentetésekre. *Bazirének* leg nagyobb vétke abban áll, hogy ő jól tudta *Chabotnak* gonoszságát, még sem fedezte azt fel s. a. t. *Herrauth*, *Sechelles* és *Simon*, azért fogattattak meg, mivel néhány ki költöztek titkon házaiknál tartottak, és így eggyességben vóltanak a' Frantzia nemzetnek ellenségeivel. Hogy égyebeket mostan el halgassak, azt jegyzem meg, hogy az ügy nevezett *Courier du Bas Rhin* nevezetű *Cléviai* újság író, újság levelének 20 ik darabjában akár kívül is nagy summában mer fogadni, hogy ezen hólnapnak 15 dik napjáig ki ütendő negyedik revolutió által a' Párisi N. Gyűlés a' Frantzia új constitutióval eggyütt el fogna törölni. A' kinek kedve vagyon a' vele való fogadásra, jelentse magát a' nevezett újság irónál.

Hadi Történetek és Környülműlések.

Eggy *Lüttich*ből leg közelebb érkezett magános levél azt adja értésünkre, hogy ott közönségesen a' majdan lejendő békességről vagy a' beszéd, és hogy ez a' kedves hír *Valentziából* vitetett volna oda. — Ennek valóságát *Károly* fő hertzegnek ide lett sebes utazásából, és a' *Valenciában* tartatott hadi tanátskozás után *Londonba* nagy siettséggel küldetett követnek sietteséből akarják bizonyítani. Helyes légyen é ez a' gyanakodás, avagy nem, senki sem tudhatyia, a' mindazáltal bizonyos, hogy valami fontos dolog vagy a' pöröly alatt.

*Bonn*ből a' *Coloniai* V. Fejedelemségnek lakó városából azt írja eggy valaki, hogy a' V. Fejedelem *Maximilián* fő hertzeg, onnan lett eljövetelekor ígéretet tett a' *Bonniaknak*, hogy tudtokra fogná innen *Bétsből* adni, a' midőn a' reájok következhető veszedelemtől, és a' *Frantziák*nak látogatásoktól félniek lehetne. Ezen ígéretét múlt hólnapnak 23 dik napján költ levelében valósággal bé tellyesítette az említett V. Fejedelem, és parantsolatot adott a' leveles tárnak és ezüst edényeinek bátorságosabb helyre lejendő vitetésére.

Eggy *Trieri* magános levélből ezeket olvasuk: Felettebb szaporodnak *Saarlouis*, *Thionville*, és *Longuy* környékein a' *Frantziák*. Az által szökött katonák, nevezetesen pedig *Pichegrü* *Frantzia* Generálnak hozzánk által jött adjutánsa, azt mondják, hogy *Dünkerkától* fogva *Saarlovisig* 300 ezer *Frantziánál* több vont kordont; hogy leg inkább a' *Leodiai* püspökségre, a' *Luxenburghi* tartományra, és a' *Treviri* V. Fejedelemségre köszörülik fogaikat; hogy ekképen akarják *Koburg* hertzeg armádiáját két tűz közzé szoritani, hogy annakutánna *Brabántziába*, *Coloniába*, és a' szövetséges *Belgyiomba* bé ronthassanak.

Kétség kívül ebből a' tekintetből kapott *Osterhoudban*, és *Brédánál* a' Hágából Márt. 17-dikén ki marsirozott Hollándiai Gárda regiment parantsolatot, hogy további parantsolatig ottan meg állapodjon, annyival is inkább, mivel a' több Hollándiai regimentek is meg változtatták előbbi fekvéseiket, és a' mint a' hire foly, azon Hannoniai vidékre fognak menni, a' mellyen voltak ennekelötte esztendővel. Éppen ott táboroznak az Angliai, Hannoverai, és Hassiai seregek is; a' hol most esztendeje, t. i. *Menin* és *Ypern* környékén. *Hágában*, *Delftben*, és *Dordrekben* lévő fegyver tárakban éjjel nappal készítettnek a' tábori eszközök. A' múlt télen itten, az az, *Hágában* múlatott Generálisaink is el mentek immár táborozó seregeinkhez.

A' *Rajna* mellyékéről kevés örvendetes híreket hallunk, nem azért, mintha vagy ottan állott seregeinket valamelly szerentsétlenség érdeklette, vagy hogy a' Frantziák bellyebb fúrták volna magokat a' Német Birodalom gyomrába, mert hálá légyen az egeknek, még eddig égyik sem történt meg. Leg nagyobb nyúghatatlanságot okoz mindnyájunknak a' Prussziai seregeknek *Rajna* mellyékéről lett el menetelek, mellyek a' Prussziai királynak mint *Brandenburgiai V. Fejedelemnek* 20 ezerből álló contingentiján kívül, mind haza takarodnak. A' *Rajna* mellett lévő Prussziai nagy tábori eleséges tár is hajókra rakatván *Vestfáliában* szállitatik által. Ezen nem reménylett változásnak okairól külömb-külob-féle értelemben vagynak a' politicusok. Sokan azt mondják, hogy a' Lengyel Országban támadott újjabb zenebona miatt kéntelenített legyen a' király seregeinek nagyobb részét visszra hívni. — Mások ismét úgy gondolkoznak, és talám nem is ok nélkül, hogy mivel a' Német Birodalom a' Prussziai seregeknek tartatásokra kivánt 20 milliót, és tábori eleséget meg nem ígérte, 's mostani környülállásai közt meg sem is ígértette, nem tartván a' király magát kötelesnek lenni, tu-

lajdon költségen 80 ezer emberből álló sereggel annak védelmezésére, több népet nem hagyott ottan, hanem csak annyit a' mennyivel tartozik azt óltalmazni. Két héttel ennekelötte már mi fül hegyvel hallottuk ezt a' környülállást; de mivel egészen bizonyosan nem tudtuk, nem is akartuk Erd. Olvasóinkal közleni. Most már a' midon a' *Bétsi* udvari újság is nem titkollya, mi is szabadosan ki mondjuk.

Koburg hertzeg jelentéséből.

Múlt hónapnak 16-dikán 800 Frantzia ment ki jó reggel *Bailleul*, és *St. Jean Capelle* nevű városkákából *Yperntől* nem messze, *Lockert* és *Kemmel* helységeknel vigyázott ör-állóinknak eltsipetésekre. Hasonló feltétellel mene ki *Steenwordéból* 600 főből álló colonné *Poperingi* vigyázó seregeink ellen. Még előre értésére esvén tsalárd fel-tételek kórmányozó tiszteinknek, 800 fegyveres parasztokkal erősítették meg vigyázó ör-állóinkat, a' kik mendörgő harsogással fogadták a' hozzájuk érkezett ellenséget, és minekutánna mintegy 1 óráig tartott volna egymással való tsatázások, vissza is üzték. Éggy két órával annakutánna többen is érkezvén a' nadrágtalanoknak segittségekre, reggeli 6 órakor meg újjitották a' tsatázást, és egész délig szüntelen tüzeltek seregeinkre. Végtére csak ugyan diadalmat vettének rajtok a' miéink, és a' mennyire lehetett, üzték is őket. Közzülök 8 ember maradt a' tsata piatzon, azon 16 szekereket pedig, mellyeket prédával akartak meg tömni, sebeseikkel rakták meg. *Odonell* szabad seregéből való kapitány *Rubenitz*, és *Kemlei* fő hadnagy, valamint más történetekben, úgy itten is különös vitézséggel viselték magokat. — *Hohenlohé* hertzeg és hadi tármester jelenti, hogy múlt hónapnak 16-dikán 1000 főből álló, és a' *Chimay* Grófságban prédálni ki ment Frantziákat *Syverie* nevű helységnél a' parasztok meg támadván, éggy óráig tartott velek való tsatázások után széllyel

üzték. Onnan *Monbillard* nevű helységhez mentenek, és a' lakosokkal öszve kaptsolván erejeket, 200 gyalog és lovas Frantziaságot 3 egész óráig tartoztattak, és eggy vadász seregbeli hadnagynak segittségekre lett érkezése után, azokat is szerentsésen vissza üzték.

Magyar Ország.

Közönségessé tétetvén Fels. Fejedelmünknek az a' maga meg határozása, melly szerént minden magokat hadi szolgálatra le kötelező magyar ifjaknak az ígértetik, hogy ha a' hadi szolgálat nékiek nem teuzik, nemtsak a' békessége, hanem még a' háborus időkben is vég-bútsút vehetnek attól, nagy számmal kötelezik magokat ő Felsége szolgálatyára. A' királyi uradalmakban fel állitatott verbunk által, *Keőfejő György* úrnak, a' Fels. Magyar Kamaránál lévő Referensnek, és Tanátsosnak hasznos kórmányozása alatt, 1558 recruták állitattak ki, és küldettettek néhány húszár ér gyalog regementekhez. — Az *Ó Budai* és *Visegrádi* koronához tartozó helységek 56 jól termett recrutát állitottanak ki. — A' *Szepesi* Administrátor *Okolitsányi József* királyi Tanátsos úr, a' *Lubloi* és *Podolini* királyi uradalmakban 6 nap alatt 28 legényt állitott ki Fejedelmünk hadi szolgálatyára. Eggy uraságbeli hajdú tulajdonfiát verbuálta bé közikbe. — A' *Bartfeldi Sz. K.* városnak előjárói azt végzették, hogy valakik azon környékből önkényen katonáknak állanak, hogyha mester legények, leg ottan meg fognak polgári és mester jussal ajándékoztatni, 's azzal a' háborúnak végződése után, minden további költség avagy tzeremonia nélkül szabadon élhetnek; e' mellett 10 forint iktató pénzt nyernek. — Eggy *Vas Vármegyéből* leg közelebb ide feljött barátunktól hallyuk, hogy ottan is erőssen verbuáltat *Szombathelyi Püspök* ő Excellentiája, és más uraságok is Fels. Urunk hadi szolgálatyára.

Béts.

Múlt Szerdán reggeli 5 órakor indúlt el Fels. királyunk *Károly* és *Jósef* fő hertzegek testvérjeivel az Austriai Belgyiomban lejendő hódozásra. — Távol léte alatt *Sándor Leopold* fő hertzeg, Magyar Országnek Nádorispánya fogja a' fő kórmányt vinni, és ő Felsége helyett a' szokott audientziákat is adni.

Elegyes Tudósítások.

A' *Koburg* hertzeg kórmánya alatt lévő Austriai nagy ármádiának fő kvártélyja leg közelebb ki fog menni *Valencziából*, és négy órányira belylyebb nyomúlni az ellenség földére, és így *Cambray*, *Landrecy*, és *Bouchain* közt lévő térségen táborba szállani. Hadi seregeinknek ezen mozdulásaira, az ellenségnek *Cambray*, és *St. Quentin* közt való tsuportozása adott alkalmatosságot, a' ki eggynehány colonnéra lévén fel oíztattatva, bizonyossan nem fog sokáig vesztegleni, hanem vagy itt, vagy amott meg támadja a' szövetséges seregeket, a' mellyek árgusi szemekkel vigyáznak a' Frantziáknak mozdulásaikra.

E' folyó hólnapnak 8-ik napján indúltanak ki a' napnyúgoti Indiába, és közép tengerre menendő 500 Angliai kereskedő hajók. Hanem mindgyárt harmad nappal az után eggy könnyen repülő posta hajó küldettetett utánnok ollyatén parantsolattal, hogy mindgyárt vissza térjenek, mivel a' Frantzia erős hadakozó flotta nemtsak ki indúlt *Brestiából*, hanem immár a' Britanniai tengerben is úszkál.

A' *Pétervárbán* eddig múlatott Török követ, vissza indúlván *Konstántzinápolyba*, bizonyos jegyzéseket adott bé az Orosz ministeriumnak azon tárgyakra nézve, mellyekben meg nem éggyezhetett egymással a' két udvar. Hasonlót mivel *Kutusoff* Orosz követ *Konstántzinápolyból* lett

vissza indulásakor, a' mellyből nem sok jót prognosticálnak a' hajszál hasogató politicusok.

Eggy későbbi, u. m. Martz. 19-dik napján költ *Brüsszeli* magános levél azt beszéli, hogy a' Frantziák egész erejeket *St. Quentin*, és *Landrecy* vidékén vonnyák ölfve *Dunkerka* felé. Az itten táborozó Frantzia sereg 25 — 30 ezer főre megyen. A' *Rysseli* és *Dovayi* környéket egészen el hagyni, és *Cambray* alá marsirozni mondatnak. — Úgy láttzik, hogy a' *Mormáli* erdőt akarják kezünk közzül ki fatsarni, 's az által mind *Landrecit*, mind *Avesnét* bátorságosabb állapotba helyhezteni.

Eppen e' miatt kellett *Koburg* hertzegnek meg változtatni az Austriai seregeknek táborozását. — Múlt hólnapnak 18 dik napján hadi tanács tartatott *Valencziában*, mellyben egynéhány vitéz tisztek, a' kik t. i. a' múlt esztendei táborozásban magokat mások felett meg különböztették, el nyerték a' *Therésia* vitézi rendnek kerelztyeit. Kik légyenek ezek, még most nem tudjuk, következésképen nem is közölhettyük Érd. Olvasóinkal.

* * *

Jelentés.

Ha az ember a' változásoknak folyamatyát jól meg vizsgállya, azt itélhetné belölle, mint ha a' végezések ezen századnak ugyan szántszándékkal rendelték volna osztályául a' leg nevezetesebb történeteket. Mióltától fogva nem panasznak és nyögnek Pannónia lakossai, kik némelly környékek poshadt és dögleletes vizeinek szomorú áldozattyakká lettenek! Ennek a' századnak számára volt az a' ditsőség hátra tartva, sok ezer embernek sorsát könnyebbíteni.

Báró *Linden* úr, a' Tömösvári volt igazgatás Tanátssosa, még a' múlt Török háború al-

kalmatosságával készített vólt ditsösséges emlékezetű második *Jósef Császár* számára valami porokat, mellyeknek ereje által a' leg romlottabb és dögleletesebb vizeket is, igen könnyű módon, nemcsak ihatókká, hanem égyfzersmind olly kelemetesekké és egészségesekké lehet tenni, mint akármelly tiszta forrás vizet.

Az említett nagy érdemű Úr nem akarta ezen titkát magával egygyütt el temettetni, hanem, emberi szeretetétől viseltetvén, nyomtatásban a' világ előtt közönségessé kívánta tenni, illyen felül irás alatt: *Über die Verbesserung und Trinckbarmachung der Morast und anderer ungesunder, ungenuszbarer Wässer.*

Hogy pedig ezen eléggé nem betsülhető tálmánynak haszna annyival közönségesebbé 's ki terjedtebbé válhassan, kérte jó baráttyát, *Kassándra* ki adóját, magyarra fordítása végett; melly meg is esett, illy felül irás alatt: *A' sáros, egészségtelen, 's haszonvehetetlen vizek jobbitásáról, és ihatóvá tételekről.*

Báró *Linden* úr mind a' két nyelven maga költségére ki nyomtatván, itt Bétsben a' *Sz. Mihály* piattzán a' templommal által ellenben, a' három kengyel-futók mellett, *Frister Jósef* nevű könyvkereskedőnél, darabját 17 krajtzáron árultattya. A' vevőknek könnyebbségére, németül is ide tettük az utasítást: *Bey Joseph Frister, Kunst und Buchhändler am Michaeler-Platze, neben den drey Laufern.*

Azért mi is kedves Hazánknak hasznos szolgálatunkat gondoltuk mutatni az által, ha ezen leveleinkben esméretessé tesszük lakossai előtt.

* * *

Másodszori Tudósítás.

A' finom gyapjas Spanyól Júhokról.

Tudva van elegendőképen, melly nagy hasznót vesznek abból sok Országok, különösen Spanyól Ország, és Anglia, mind a' mezei gazdaság-

ra, mind pedig a' kereskedésre nézve, hogy a' juhok gyapjútát finomabbá tették. Eggyneány ezteendőktől fogva a' Császári és Királyi Birodalomokban is fel ébredtek sokan ezen nemes példára, 's nem kevés halzonnal fáradoznak a' gyapjúnak finomabbá való tételében.

Magyar Országot az Isten szép mezőkkel, és számos ezen nevű marhákkal bőven meg áldotta, úgy hogy, ha ezen jó igyekezet közönségesen elterjednék az Országban, oly nagy halznokat hajtana az a' hazafiakkak, hogy valóban fel érne az azokkal, mellyeket vesznek abból idegen Országokban.

Meg kell vallani, hogy a' gyapjúnak finomabbá való tetelele, nem könnyű dolog, ahoz tsak sok ezteendőknék le forgások alatt esett ellések (nemzések, avagy generátziók) és tetemes költségek által lehet jutni. Elyen nehézségek, és költségek után érte el tzellyát eggynehány ezteendőkkel ez előtt azon jó igyekezet, melly az Enyengi Uralomban, nem messze Székes-Fejérvártói állott fel, hertzeg *Battyányi* Kárdinális és Primás ő Eminentziájának, nem külömben *Pádei Ormósdy* úr, királyi Tanátsos, és az egész Primási Birtokok tökéletes hatalmú Igazgatójának (Regens) segedelme által, melly igyekezet annyira ment már a' finom gyapjas Spanyol juhoknak szaporításában, hogy már most minden ezteendőben eggynehány ezer az első, második, vagy harmadik ellésből való darab juhokat adhat el az azokat szaporítani kívánó uraknak: úgy hogy már most a' juhgyapjúnak finomositása mind hamarább, mind kevesebb költséggel is gyarapodhat a' Magyar Hazában.

Ezen juhok a' leg finomabb gyapjújú Spanyol juhoktól veszik eredeteket, 's már a' Magyar levegő éghez hozzá is szoktak. A' gyapjújok olly finommá változott már, hogy a' harmadik ellés után való gyapjú éppen olyan, mint a' valóságos Spanyol gyapjú, 's azon az árron el is megy: a' második ellésű juhokról nyirt gyapjú, mind

minéműségére, mind árrára nézve közelit a' harmadik ellés után valóhoz: az első ellésüekről vett gyapjú is mind finomságára, mind árrára nézve sokkal felül haladja a' közönséges gyapjút. — Vagynak ezen külömb külömb-féle nemű juhokból mind bárányok, mind öreg juhok is el adók. Kosokat egyedül tsak a' harmadik, az az, a' legfinomabb ellésből lehet kapni.

A' juhok árra ellések 's idejekhez képest külömb-külömb-féle: azonban az árrok nem nagy azon hasznokhoz képest, mellyeket hajtának közönségesen. Eggy nyöstény báránynak az első ellésből 2 for. az árra, a' második ellésből 3 for. 30 kr. a' harmadikból 4 for. 30 kr. Eggy anya juhnak az első ellésből 3 for. az árra; a' másodikból 5 for.; a' harmadikból 6 for. Eggy a' harmadik ellésből való kos báránynak 6 for. 40 kr. az árra, eggy üzö kosnak pedig 16 for. Az ezeket magoknak meg szerezni kívánók jelenthetik magokat akár Bétsben *Holzmeister* Cs. K. udvari Tanátsos úrnál, illyen tzim alatt: *An den K. K. Hofrath Herren von Holzmeister in Wien*, avagy Enyengen *Deim* fő juhmaster úrnál következő boriték írás alatt: *An den Oberschafmeister Deim in Enyeng nächst Stuhlweissenburg*. — Hogy a' vevők bizonyosok lehessenek a' felől, ha kívánságokat lehet é ebben az esztendőben telylyesíteni, vagy talám kérettetni fognak a' jövő esztendeig való várakozásra, ne sajnálják magokat mennél hamarább jelenteni, leg fellyebb Junius utólsó napjáig. A' levelekre minden idő halasztás nélkül válaszkok fognak adattatni. A' megvásárlott juhokat tettések szerént elébb is el hajtják az azokat meg vásárlott urak, tsak arra kérettetnek, hogy Sept. utólsó napjánál későbbre azt tellyességgel ne halasszák.